

**החלטת ועדת האתיקה
בעניין קובלנות נגד חברת הכנסת חנין זועבי
בשל השתתפותה במשט לעזה בחודש מאי 2010
מיום ט"ז בתמוז התשע"א - 18 ביולי 2011**

רקע

1. בחודש מאי 2010 התקיים משט של ששה כלי שיט לכיוון רצועת עזה, עליה הטילה ישראל סגר ימי. הגדולה באוניות שהשתתפו במשט הייתה "מאווי מרמרה" (להלן - המרמרה), אשר הפליגה מטורקיה.

בהתאם לדוח הוועדה הציבורית שהקימה הממשלה, בראשות שופט בית המשפט העליון (בדימוס) יעקב טירקל, על המרמרה היו קרוב ל-600 נוסעים מ-34 מדינות שונות, מתוכם 91 פעילים ומתנדבים של ארגון IHH (ארגון טורקי שהוכרז בשנת 2008 כ"התאחדות בלתי מותרת" ע"י שר הביטחון), למעלה מ-200 פעילים של ארגונים וגופים בלתי ממשלתיים (NGO), ומאות מתנדבים שנענו לקריאת הארגונים השונים להשתתף במשט. בקרב הנוסעים היו גם אנשי תקשורת רבים וכן עשרות חברי פרלמנט, בין היתר מגרמניה, כוויית, אירלנד, תימן, מצרים ואלג'יריה. בנוסף לאלה, שהתה על המרמרה חה"כ חנין זועבי.

ביום 31.5.2010, לאחר שניסיונות דיפלומטיים לעצור את המשט טרם הפלגתו לא צלחו, ואזהרות שהועברו לכלי השיט לא מנעו את התקדמותו, עלו על המרמרה חיילי צה"ל והשתלטו עליה. במהלך ההשתלטות על האניה נתקלו החיילים בהתנגדות אלימה מצד חלק מהשוהים על האניה, ובסופו של העימות הקשה נמצא כי 9 מנוסעי האניה נהרגו ו-55 נפצעו. כמו כן, נפצעו 9 חיילי צה"ל. בהשתלטות על יתר כלי השיט שעשו את דרכם לעזה באותו משט לא נתקלו חיילי צה"ל בהתנגדות, או נתקלו בהתנגדות פחותה שלא הסתיימה בשפיכות דמים.

הקובלנות

2. בימים שלאחר אירועי המשט קיבלה ועדת האתיקה פניות רבות מאזרחים אשר מחו על השתתפותה של חה"כ זועבי במשט, וטענו כי היא פעלה נגד מדינת ישראל וכי על הכנסת לנקוט בצעדים נגדה.

3. בנוסף לפניות וקובלנות מקרב הציבור, הוגשו לוועדה שלוש קובלנות של חברי כנסת:

א) **קובלנה של חה"כ דני דנון**, שלפיה "בהשתתפותה במשט פגעה חה"כ זועבי קשות בכבוד הכנסת ובכבוד חבריה... חה"כ זועבי לא רק שלא נהגה בדרך ההולמת את מעמדו של חה"כ אלא נהגה בדרך שלא הולמת אזרחי ישראל מן השורה. השתתפות חה"כ בפעולה שסופה פגיעה קשה בחיילי צה"ל היא דבר עליו אסור לכנסת לעבור לסדר היום."

ב) **קובלנה של חה"כ מיכאל בן ארי**, אשר טען ל"שימוש בכסות הפרלמנטרית לשוות למשט שבא לפגוע במדינת ישראל מעטה שקרי כאילו מדובר במשט הומניטרי של אנשי שלום", וכן התייחס ל"התבטאויות של הסתה נגד חיילי צה"ל ומדינת ישראל" במסיבת עיתונאים שקיימה חה"כ זועבי לאחר האירוע, "תוך שימוש בחסינות הפרלמנטרית".

ג) **קובלנה של חה"כ אורית זוארץ**, אשר ביקשה כי ועדת האתיקה תבחן את התבטאותה של חה"כ זועבי במסיבת העיתונאים לאחר המשט, שבה האשימה את חיילי צה"ל ברצח באומרה "ישראל חטפה ורצחה אנשים בנשק קר".

שלושת חה"כ הקובלים התייחסו, בנוסף לטענות הנ"ל, גם לסוגיה של נסיעה לחו"ל במימון גוף חיצוני ללא היתר מוועדת האתיקה.

התגובה לקובלנות

4. חה"כ זועבי זועבי העבירה לוועדת האתיקה את תגובתה הבאה, ביחס לכל הקובלנות:
"אני דוחה את הקובלנות כנגדי. מדובר בתביעות קנטרניות נגד פעילות פוליטית לגיטימית, שהיא זכות של כל אזרח ובוודאי של חבר כנסת. מימשתי את זכותי לפעילות פוליטית וחופש ביטוי ולא הפרתי את החוק, לכן אני קוראת לוועדת האתיקה לדחות קובלנות אלה."

הודעת היועץ המשפטי לממשלה

5. לאחר המשט, הורה היועץ המשפטי לממשלה על חקירת משטרה בנוגע לכל הישראלים ששהו על סיפון המרמרה, ובכללם חה"כ זועבי.
מסיבה זו, החליטה יו"ר ועדת האתיקה באותה עת, חה"כ שלי יחימוביץ, להמתין עם בירור הקובלנות.

ביום 22.6.2011 הודיע היועץ המשפטי לממשלה לוועדת האתיקה כי ממצאי חקירת המשטרה בענין אירועי המשט הועברו לפרקליטות, אשר גיבשה חוות דעת בנושא, וכי היועץ המשפטי לממשלה קיים מספר ישיבות בנושא בהן עלו שאלות משפטיות הטעונות עדיין הבהרה. לפיכך טרם התקבלה החלטה של היועץ המשפטי לממשלה והיא צפויה להתקבל בקרוב.
בנסיבות אלה, לא מצאה ועדת האתיקה מקום להמשך דחיית הדיון בקובלנות.

החלטת ועדת האתיקה

6. ועדת האתיקה עיינה בקובלנות הרבות שהגיעו לשולחנה לאחר אירועי המשט, ובתגובתה של הנקבלת. כמו כן, קיימה הוועדה דיון מקיף בקובלנות שבסיומו הגיעה להחלטה הבאה:

לעניין התלונות הנוגעות לעצם הנסיעה לחו"ל במימון גוף חיצוני ללא היתר - חה"כ זועבי לא התייחסה בתגובתה לעניין זה, ולכן מניחה הוועדה כי אכן מדובר בנסיעה במימון כאמור. בהחלטת ועדת האתיקה מס' 38/18 מיום 15.11.2010 קבעה הוועדה ביחס לכמה חברי כנסת, וביניהם חה"כ

זועבי, כי הפרו את החלטת ועדת האתיקה המחייבת קבלת היתר מראש לכל נסיעה לחו"ל במימון של גוף חיצוני. לפיכך קובעת הוועדה כי מדובר במקרה זה בהפרה שנייה.

7. לעניין ההשתתפות במשט, רואה ועדת האתיקה בחומרה רבה את העובדה שחברת כנסת נטלה חלק באירוע זה.

בהתאם לדוח ועדת טירקל, המשט אורגן על ידי קואליציה של מספר ארגונים, המרכזי בהם הוא ארגון ה-IHH. ארגון זה הוא אף הבעלים של המרמרה. מדובר בארגון אשר לצד פעילות הומניטארית, מסייע לארגוני טרור בעלי אופי אסלמי-רדיקלי ואנטי מערבי, וכן תומך בחמאס ומעביר מימון למוסדותיו. בשנת 2008 הכריז שר הביטחון על ארגון זה, לצד ארגונים נוספים המעבירים כספים לחמאס, כעל "התאחדות בלתי מותרת". גם ממשלת גרמניה הכריזה על ארגון זה כ"התאחדות בלתי מותרת" בשל סיוע כלכלי ותמיכה לחמאס, ולמעשה הוציאה אותו מחוץ לחוק בשטחי גרמניה.

ועדת טירקל ציינה כי בעוד שהמשט הוצג כהומניטארי באופיו, תיאור זה הסווה יעד שונה, דבר הנלמד מכך שמארגני המשט לא ניסו כלל להתדיין עם ישראל בדבר העברת הציוד ההומניטארי שעל האניות לרצועת עזה, וסירבו להצעה הישראלית לשוט לנמל אשדוד, משם יועבר הציוד לרצועת עזה דרך המעברים היבשתיים.

עוד ציינה ועדת טירקל כי פריצת הסגר הימי כשלעצמה יש בה כדי לגרום בכוח לנזק למאמץ הצבאי של ישראל מול החמאס.

עצם ההשתתפות במשט שנועד להפר את הסגר הימי שהטילה ישראל על רצועת עזה, שהוטל כחלק מהעיימות המזוין בין ישראל לבין החמאס, עוד לפני שנודעו תוצאותיו הקשות של האירוע ואף במנותק מהן, מהווה פעולה אשר במהותה פוגעת בביטחון המדינה ואינה עולה בקנה אחד עם מרחב הפעולה הלגיטימי של חבר הכנסת.

הוועדה סבורה כי חבירה של חבר כנסת לביצוע פעולה המאורגנת על ידי ארגון ששר הביטחון הכריז עליו כ"התאחדות בלתי מותרת", וזאת לצורך פריצת הסגר הימי שהטילה המדינה מטעמים ביטחוניים, חורגת מפעולת מחאה לגיטימית של חבר כנסת כנגד מדיניות הממשלה.

8. נוכח הנסיבות החמורות של מקרה זה, החליטה ועדת האתיקה כי חה"כ זועבי הפרה את כלל 2 לכללי האתיקה, הקובע כי "חבר הכנסת ישמור על כבוד הכנסת וכבוד חבריה, ינהג בדרך ההולמת את מעמדו ואת חובותיו כחבר הכנסת, וימנע משימוש בלתי ראוי בחסינויותו ובזכויותיו כחבר הכנסת."

9. לעניין הסנקציה הראויה במקרה זה, ועדת האתיקה סבורה כי בהתחשב בכך שמחד גיסא, חה"כ זועבי פגעה פגיעה חמורה בכבוד הכנסת ובאמון הציבור בכנסת, ומאידך גיסא, אין בידי הוועדה ראיות מבוססות לכך שחה"כ זועבי ידעה מראש על האלימות המתוכננת נגד חיילי צה"ל או ראיות לעניין התנהגותה בעת האירועים, כמו גם העובדה שהכנסת נקטה בצעדי מניעה נגד חה"כ זועבי

ושללה חלק מזכויות היתר שלה לפי חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951, על יסוד אותו אירוע, החליטה הוועדה, על אף חומרתו הרבה של האירוע, להסתפק בלהטיל על חה"כ זועבי הרחקה משיבות מליאת הכנסת והוועדות מעת הנחתה של ההחלטה על שולחן הכנסת ועד לסוף כנס הכנסת הנוכחי (בכפוף לכך שחה"כ זועבי תוכל להיכנס לשיבות לצורך הצבעה בלבד, כאמור בסעיף 13(ד)(4) לחוק החסינות, ותוכל להשתתף בשיבות העוסקות בעניינים הנוגעים אליה אישית).

10. לבסוף, ועדת האתיקה מוצאת לנכון להזכיר את מדיניותה העקבית, שלפיה כאשר מדובר בהתבטאויות של חברי כנסת, גם כאשר הן חריפות ומקוממות, וכן בהשתתפות בהפגנות, גם כאשר מדובר בהפגנות מתריסות וקשות, הוועדה לא תמצא בכך הפרה אתית, וזאת כדי לאפשר לחברי הכנסת את מלוא מרחב הפעולה, ללא חשש כי מעשים המצויים בליבת הפעילות הפרלמנטרית יובילו לקבלת החלטות נגדם, לרבות הטלת סנקציות.

אולם, במקרה זה אין מדובר, כאמור, בהשתתפות בהפגנה נגד מדיניות הממשלה או בהתבטאויות קשות כאלה ואחרות, אלא כאמור בנטילת חלק בפעילות אקטיבית שבמהותה פגיעה בביטחון המדינה, דבר המצדיק סטייה מהמדיניות שקבעה הוועדה וענישה בהתאם.